СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL Ч. 211. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 10 вересня 1932. VOL. XL. No. 211. Jersey City, N. J., Saturday, September 10, 1932. THREE CENTS.

ПРОПАВ ПРИЯТЕЛЬ ГУВЕРА, ЗАВЗЯТИЙ ПРИХИЛЬНИК ПРОГИБІЦІЇ

ВАШИНГТОН. — З Білого Дому потверджують відомість, що пропав без сліду полковник Реймонд Робинс, заступник президента „Коміті оф Вон Тавзенд", який завзято обороняв прогибіцію. Робинс є особистим приятелем Гувера.

Тайна поліція робить уже від двох днів пошукування, але не може впасти на слід, що саме сталося з Робинсом. Кажуть, що дуже можливо, що його вхопили бутлегери. Жінка Робинса твердить, що він від довшого часу одержував з Флориди листи, в яких відгрожувалися йому смертю за охорону прогибіції.

КАРІЄРА ВОКЕРА МАБУТЬ СКІНЧЕНА.

НЮ ЙОРК. — Тамані Гол не спішиться з рішенням, чи ставити знову Вокера кандидатом на мейора. Кажуть, що та проволока є нічим іншим, а новим маневром Тамані, який означає, що Вокер не буде поставлений кандидатом на мейора.

НЮ ЙОРК МАЄ НОВИЙ СОБВЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Тому сто літ розвязано в Ню Йорку перший раз комунікаційну проблему в той спосіб, що заведено кінні трамваї, й то тільки на дорозі, що становить тепер четверту евеню. Знову тому 28 літ уведено перший собвей, що був спором чудом техніки. Тих собвеїв побудовано потім більше. А тепер відчинено новий, на осьмій евені. Перший собвей відчинено в 1904 р. Будували його 4 роки.

НОВИЙ РІД РЕКЕТИРСТВА.

НЮ ЙОРК. — „Ню Йорк Івнінг Пост" відкрив новий рід рекетирів. Є це банди, котрі намовляють подорожних до їзди „дешевим коштом". Коли хто має їхати наприклад до Пітсбурга, то пропонують йому заплатити тільки частину коштів з тим, що їдуть ще інші подорожні. Їзда відбувається автомобілем. А кінчається звичайно тим, що подорожні виїдуть за місто, а там десь щось попсується в машині. Тоті шофер просить подорожних висісти, бо нібито треба йому поїхати до майстерні, щоби направити машину. Відїжджає і більше не вертається.

„Ню Йорк Івнінг Пост" відомий з того, що вже повикривав багато надужить ріжних рекетирів, котрі ґрасують по Ню Йорку.

УЧИТЕЛІ ПРОТИ ЗНИЖЕННЯ ПЛАТЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — Злучений комітет 62 учительських організацій заявився проти всякого обниження учительських платень. Протест піднесено тому, бо місто задумує знижити платні, переводячи ощадности, де тільки може.

ПРЕЗБИТЕРІЯНИ ЗА ГУВЕРА.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Презбитеріянський тижневик заявляється за те, щоби не прикладати надто великої ваги до заяви Гувера в справі прогибіції, бо він і так не може заважити в тій справі, але радить подбати, щоби до конгресу ввійшли самі сухі представники. Радить голосувати на Гувера, бо всетаки його становище щодо прогибіції є краще ніж те, яке вложено в демократичну платформу.

РЕПУБЛИКАНКА ЗА ДЕМОКРАТИЧНОГО КАНДИДАТА.

НЮ ЙОРК. — Місіс Чарлз Себин, бувша републиканка, голова Жіночої Організації за Зреформування Прогибіції, заявила, що демократична платформа, коли йде про прогибіцію, є краща від републиканської, й вона буде її попирати. І голосувати буде за вибір Рузвелта на президента, але не братиме активної участи у виборчій кампанії.

ҐРІН ВІДГРОЖУЄТЬСЯ ТРЕТЬОЮ ПАРТІЄЮ.

НЮАРК. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявив на закінченню нарад Федерації стейту Ню Джерзи, що як обидві головні партії не дадуть робітництву відповідної охорони, Федерація возьметься до зорганізування незалежної політичної партії.

Цю заяву приняли делеґати з великим одушевленням.

ІНТЕРВЕНЦІЯ В ГАЙТІ СКІНЧИТЬСЯ В 1934 РОЦІ.

ВАШИНГТОН.—Департамент стейту подає, що договір між Гайті й Злученими Державами, який мав скінчитися в 1936 році, скінчиться 31 грудня 1934 року. Це значить, що з тим днем кінчиться американська інтервенція. Потім Злучені Держави матимуть там свого фінансового представника, котрий охоронятиме американські фінансові інвестиції, зглядно бонди, які повинні бути зліквідовані найдалі до 1942 року.

ЖИДИ СТЯГАЮТЬ ЖИДІВ ДО СИНАГОГ.

НЮ ЙОРК. — Обєднання жидівських конгрегацій розпочало кампанію, щоб дістати 250,000 нових вірних до жидівських синагог. Кажуть, що належати до синагог, значить навчитися лекше зносити важкий тягар теперішнього життя.

ЧИСЛО КАТОЛИКІВ У КАНАДІ.

Домініяльне статистичне бюро виказує, що останній перепис населення Канади начислив 5,098,546 римо-католиків і 186,585 греко-католиків. Значить, що всіх, котрі подали свою приналежність до католицької церкви, є 5,285,131 душ на 10,376,786 населення.

МУЧЕНИКИ ЗА „ІДЕЮ".

Український Робітничій Організації у Виндзор, Онт., відмовлено позволення на збори в Лянспір парку. Там все були збори, на яких комуністи висловлювали свої жалі і домагання. Як причину відмовлення дозволу на збори був протест від канадійських Українців, котрим уже обридло слухати большевицьких промов про „білі" терори в капіталістичних державах і про большевицький „рай" у Росії.

АРЕШТУВАННЯ ЛІКАРЯ І АПТИКАРЯ.

В Бучачі арештувала поліція залізничого лікаря д-ра Баліцького та аптикаря Дембського. Обом закидають фальшування рецепт.

ГУЦУЛИ НА ЗЇЗДІ ЛЕҐІОНІСТІВ.

„Курєр Львовскі" з 13. серпня ц. р. повідомляє, що на зїзд леґіоністів у Гдині поїде в пятницю теж Союз Жидів-комбатантів. Того самого дня відїде зі Львова транспорт, яким поїдуть Гуцули з Коломиї. Згаданий часопис зазначує, що поминає, що на зїзд везуть Гуцулів, бо дійсно невідомо, що вони мають спільного з леґіоністами, зате запитує, хто платитиме залізницю, за удержання та за цілий транспорт соток людей зі Львова до Гдині?

ВЕЛИКИЙ ГАД ПРИЧИНОЮ УТОПЛЕННЯ 100 ОСІБ.

Недалеко Колгапур, в Індії, стався на днях такий випадок. Поромом перевозили через зібрану ріку 120 людей. На середині ріки з пливучого попри пором дерева скочив на пором великий вуж і викликав загальний переполох серед пасажирів. Люди зачали тікати на край порому і його перевернули. Часть служби і пасажирів доплила до берега, а 100 осіб утонули в ріці.

БАНДИТ ВІДІБРАВ СТАРЕЧУ ДОПОМОГУ.

Поліція в Івсінґер, Саск., шукає невідомого бандита, який напав на дім 72-літнього Федора Федусяка і, зміривши до нього револьвером, казав віддати собі 10-доляровий чек, який Федусяк дістав як старечу допомогу. Старець заслонився бочкою, а бандит кілька разів до нього стріляв. Один стріл ранив старця в рамя. Переляканий Федусяк з жінкою пересиділи цілу ніч у полі в пшениці. Годину вчасніше той сам бандит зрабував в одної бабусі чек, також на 10 долярів.

17 МІЛІОНІВ НЕДОБОРУ.

На основі буджетового виказу, який зладило польське міністерство скарбу, державні доходи в липні ц. р. виносили 171 міліонів 900 тисяч зол., а видатки 188 міліонів 800 тисяч золотих. Отже буджетовий недобір Польщі за липень виносив 16 міліонів 900 тисяч зол.

ЕСПАНСЬКИЙ УРЯД ПЕРЕБИРАЄ ВЕЛИЧЕЗНІ МАЄТКИ ЄЗУЇТІВ.

Еспанський парлямент постановив роздати на добродійні цілі ввесь сконфіскований маєток монашого ордена Єзуїтів. Цей маєток сконфісковано кілька місяців тому після останньої революції. Він виносить суму 30 міліонів долярів.

ЗАДОРОГА АДМІНІСТРАЦІЯ.

Львівський уряд обезпечень від випадків мав з кінцем минулого року 76 міліонів золотих власного капіталу, а крім того 34 міл. зол. у нестягнених претенсіях. Як стверджує польська преса, величезна часть доходів, бо майже 50 проц., іде на пенсії для директорів і урядовців цього заведення суспільного обезпечення.

ДИТИНА ПОВІСИЛА ДИТИНУ.

В Німеччині в селі Мельк у домі одного урядника в неприсутности родичів бавилися діти в шибеницю. Молодша дівчина града ролю ката, а старша жертву. Коли родичі вернулися домів, застали старшу дівчину мертву з мотузом на шиї.

ЕКЗЕКУТОР У СВЯТА І В НОЧІ.

В „Дневнику Законів" оголосив польський уряд новий розпорядок про екзекуцийну „роботу" скарбових властей. Один з уступів того нового розпорядку дозволяє скарбовим екзекуторам на виконування екзекуцій також у святочні дні, а навіть у ночі.

НОВИЙ ВЕЛИТ — ВЕЖА.

В Берліні повстала спілка, яка буде будувати нову вежу, високу 400 метрів. (Найвища досі вежа Айфля в Парижі має 300 метрів висоти). Вежу будуватимуть до 1936 року. Ця вежа буде служити помірам погоди, а також для забав. Тому будуть довкруги вежі прегарні сади та теплярні. Освічувати вежу та огрівати теплярні будуть електрикою, яку зновиироблюватиме величезний вітряк, поставлений на вежі. Проєкт того нового будівельного велитня дав німецький інжинір Гонеф.

НЕСПОКІЇ У ПРИРОДІ.

По обох боках Дунаю в Румунії й Болгарії лютився страшний туґан. Вихор вирвав дерева з корінням і відкидав на сто метрів. Багато домів згоріло від громів, причому є жертви в людях. Шкоди величезні.

РОЗБИЛИ РАДІО.

У мадярськім селі Фертешалмаш, коло Севлюшу, селянин Раковчій зладив у себе радіо. Коли пару днів тому була велика буря, селяни напали на хату Раковчія і знищили радіо. Причиною знищення була мильна віра селян, що причиною великих бур, з головно громів, є радіо. Обурення селян викликала подія, що передтим при одній бурі в сусіднім селі грім ударив в хату одного бідного чоловіка і все згоріло до тла. Це нещастя ціла околиця приписувала також радіови, яке, після їх віри, спричинює бурю і притягає громи. Цікаво зазначити, що і в такій культурній державі, як Німеччина, повторюються бунти селян проти радія.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІЮ „СУРМИ".

В неділю, дня 11 вересня, в годині 9 рано, зі стації WOV відбудеться специяльна рекордована програма з мельодій, котрих в Америці ще не було. Програма буде получена з відчитом „До молоді" (по англійськи) Марії А. Боднар.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МАКУ.

Большевицький часопис „Вечерная Москва" описує неймовірну подію, що кидає ярке світло на транспортову господарку в Радянщині. В громаді Трипілля біля Києва росте багато маку. Не дивниця, що місцевий колгосп вислав до Москви 20 тон цього добра. Вантаж прийшов до Москви і, як звичайно, застряг у магазинах. Минуло вісім місяців, заки побачила його залізнича влада. Зійшлася комісія експертів, щоби врадити, що з тим маком зробити. Високовчені члени комісії помішали українську місцевість Трипілля з Тріполісом, італійською кольонією в Африці, й записали товар як закордонний імпорт. Ствердили, що товар добірний, добре опакований, в гарних полотняних мішках. Це опакування було й ознакою закордонного походження товару, тому експерти рішили закінчити рапорт такими словами: „довідатися, хто так марнує валюту, спроваджуючи непотрібний товар із Тріполісу". Дальше рішили вислати вантаж за границю і там продати, бо в Радянщині маку не треба. І якби контрольна комісія припадково не довідалася про все те, цілий вантаж певно був би помандрував до якогось заграничного порту. Скінчилося на тім, що комісію експертів укарали, а мак, що за вісім місяців стратив свіжість, вивезли кудись із залізничого магазину.

ПРИРОДНИЙ РОЗВІЙ.

В „Лідових Новинах" напечатано інтервю з губернатором Підкарпатської Руси. Між іншим заявив пан губернатор, що він стоїть за те, щоб у тамошних школах учили по російськи та по українськи. Подібну думку висказав недавно теж „Карпаторусскій Вѣстник". Характеристичне тут це, що люди, які ще недавно цілком не вміли вимовити слова „український", щоби при тому не дістати завороту голови, нині вже й домагаються побіч російської й української мови в школах. На дорозі капітуляції ще один крок вперед. Значоч розвій боротьби за мову на інших українських землях, передбачаємо, що по якомусь часі ті люди будуть говорити про заведення в школі мови української й російської (на другому вже місці...), щоби вкінці сказати: ми Українці. Пану губернаторови щиро бажаємо так довгого віку, щоби ще міг ту природну еволюцію перейти.

ДОВКОЛА СВІТА В ТИХОЛАЗАХ.

До Нансі у Франції прибув данський журналіст Петро Нільсен, який іде довкола світа пішки. Мандрівка журналіста довкола світа тревала 7 літ. Має він ще перейти останній етап Нансі-Париж. Мандрував він довкола світа лише в тихолазах і без капелюха. Підчас подорожі зужив він 631 пар тихолазів, 17 палиць і 14 убрань.

ПОЛЬЩА ПОСИЛАЄ НОВОГО КАТА ДЛЯ РОЗПРАВИ З СЕЛЯНАМИ НА ПОЛІССЮ

ВІДОМИЙ З ЖОРСТОКОСТИ ПОЛКОВНИК СТАЄ ГУБЕРНАТОРОМ.

БЕРЛІН. — З Варшави доносять, що дотеперішній воєвода Полісся має уступити, а на його становище має прийти полковник Костек Бернацький, теперішній воєвода Новогрудка, що добув собі в 1930 році польську славу своєю жорстокістю в розправі з опозиційними послами у військовій тюрмі в Берестю.

Його іменовано певно в надії, що він поведе жорстокі міри проти селян Полісся, яких переслідування польського уряду довели до краю терпеливости.

Нарешті й столиця Польщі починає відчувати болючо кризу в рільництві, коли околичні селяни, збунтовані обниженням цін на рільничі продукти, почали „страйк" та перестали доставляти поживу до міста. На варшавському ринку зявилося всього пару селянських фір. Всі дороги, ведучі до міста, стережуть пикети селян. В місті відчувається брак поживи. За примїром селян зпід Варшави пішли селяни з деяких провінціяльних міст.

СЕЛЯНИ НЕ ВДОВОЛЕНІ З КОЛЄКТИВНОЇ ГОСПОДАРКИ.

МОСКВА (СССР). — Вістки про невдоволення селян з большевицької господарки далі підтверджуються. Як видно з урядових ґазет, дня 26 серпня, коли жнива повинні вже бути укінчені, збіжеві округи України, північного Кавказу, Криму й Казахстану не зібрали навіть двох пятих частин квоти пшениці, визначеної на цей рік. Україна зібрала тільки 39% Кавказ 31%, Казахстан 30%, Крим 25%.

Всі робітники на колективних фармах проявляють апатію. Селянин під большевиками здавна привик обходитися без найпотрібніших річей до життя, але останніми часами уряд забирав від нього так багато, що вже і йому не стає терпцю, і він береться за одинаку зброю, яка йому ще осталась, а то безробство та недбальство.

У Москві говориться тепер багато про наближаючуся ліквідацію „опортуністичних елементів" на Україні. Мовляв, „українські" лідери хотіли підлизатися Москві та встановляли такі високі квоти збіжа для України, що українські селяни ніяк не могли цього зібрати. Наслідком цього уряд мусів відтак забирати приватні засоби селян. Тепер мають з Москви післати комісаря освіти, Бобова, для розправи з „опортуністами" в Україні.

Большевицький уряд зніс заведені недавно обмеження заграничних кореспондентів щодо поживи. Урядники кажуть, що обмеження були вислідом похибки, але розуміючі справу люди знають, що уряд є свідомий того, яке враження викличе цього роду зарядження на представників чужої преси.

ПАПЕН І „НАЦІС" ПОЧИНАЮТЬ БОРОТЬБУ НА НОЖІ.

БЕРЛІН. — Розвязання парляменту, якого сподівалися на початок слідуючого тижня, ждуть тепер уже на кінець цього тижня, бо боротьба між урядом фон Папена і провідником національних соціялістів, Гітлером, пішла вже на ножі. Кпини Гітлера з президента Гінденбурґа виключають усяку можливість угоди між партіями, через що парлямент не буде могти працювати.

Лямпорт, котрого американські Жиди вислали на студіювання умовин в Европі, каже про Німеччину, що головним „рекетом" Гітлера є цькування на Жидів та що через те цей „рекет" мусить скоро скінчитися, коли холодно думаючі Німці побачать, що таке цькування не приносить їм користи.

„Штальгельм", ветеранська організація з монархістичними симпатіями, дає до зрозуміння, що вона здержала полковника Дістерберга від уступлення лише тому, що націонал соціялісти, довідавшись про наближаючеся уступлення полковника, стали звичаєм трусів нападати на нього як звязаного з Жидами на те, щоби, коли він уступить, іншим могло видаватися, що до уступлення довели його націонал соціялісти.

АНҐЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА РІВНІСТЬ У ЗБРОЄННЮ.

НЮКЕСЛ (Анґлія). — Конґрес британських трейд-юніонів приняв з одушевленням промову Артура Гендерсона, заклюкуючу алїянтів виконати своє зобовязання та перевести повне розоброєння або завести рівність у зброєнню між державами. Гендерсон пригадував алїянтам, що на це вони згодилися в трактатах.

ЕСПАНІЯ УХВАЛЮЄ АВТОНОМІЮ ДЛЯ КАТАЛЬОНІЇ.

МАДРИД. — Парляментарна комісія викінчила начерк еспанської конституції, котра між іншим надає Катальонії широку автономію та парцелює великі посілости церкви й дідичів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ФАРМЕРСЬКИЙ БУНТ

З середньо-західніх стейтів доходять кождого дня вісти про фармерські заворушення. Страйкуючі фармери добиваються кращих цін на свої продукти та виступають проти тих фармерів, котрі не прилучилися до страйку і довозять харчі до міст. Вже з того видно, що фармерський страйк має одну велику слабу сторону, а це незгода між самими фармерами. Бо коли одні страйкують і добиваються вищих цін, то так звані фармерські кооперативи є проти страйку.

Заяви лідерів страйкуючих фармерів є радикальні й революційні. В них говориться про боротьбу „на баґнети" і про революцію, та нагадується часи, коли то американський нарід повстав до боротьби за свою незалежність. Але їхній острий тон не відповідає зорганізованій силі фармерів. Ні їх духови. Тому американські часописи, які звикли висилати цілу хмару репортерів у дійсні місця заворушень, не зацікавлені так дуже в тих подіях, що звязані з фармерським бунтом. Вони розписуються радше про те, що такі фармерські бунти не новина, бо їх було багато від часів Горожанської Війни, та що всі вони не були на ділі ніяким бунтом. Всі ті заворушення приносили вправді фармерам деякі хвилеві користи, та назагал їхньої долі не поліпшили в тій мірі, як поліпшилася доля міського робітника, котрий краще зорганізувався і вів боротьбу більш пляново й постійно.

Дотого фармерський бунт припав на такі часи, коли положення фармера, не вважаючи на його цілковите банкротство, ще не є найгірше, бо безробітні міські робітники, а є їх міліони, опинилися в куди гіршій нужді. І тому, як кажуть ті, що приглядаються фармерському життю, фармер приймає тепер свою тяжку долю з певним спокоєм. А це також не є сприятливим ґрунтом під справжній бунт.

Фармерський бунт може мати тепер хіба ті наслідки, що фармери готові віддати свої голоси на демократичного кандидата на президента. Бо, які би не були причини фармерської кризи, одно є певне: що висока тарифа заподіяла фармерам велику шкоду. І Фармерська Рада, розтративши сотні міліонів долярів, фармерського положення не поліпшила, а тільки погіршила. А ця тарифа, як і Фармерська Рада, є твором републиканської адміністрації. Це фармери знають і тому негодують на ту адміністрацію. Але з того негодування полекші для них не буде, а тільки із зорґанізованої, пляновою і витревалої боротьби.

ДРУГИЙ АНДРУСІВ.

(Надіслана стаття).

Розбір Польщі поміж трох сусідів, це рідкий випадок в історії, тимбільше, що, поминувши невизначне повстання Костюшка (сина гр. кат. білоруського священика), не було властиво спротиву по стороні Поляків.

Навпаки — загал польської шляхти почував себе знаменито і ніколи ще так вона славно і завзято не гуляла, як на гробі своєї власної вітчини. К. Козьмян оповідає у своїх „паментніках", що шляхта польська арґументувала тоді ось як:

„Под певним взґлендем лепей нам тераз, як за часув польскіх; мами в значней ченсці то, цо нам ойчизна давала, а не мами ценжарув і небезпеченьства ржезі гуманскей, і хоцяж без Польскі — естесьми в Польсце і естесьми Полякамі".

Була це типова хрунівська арґументація, і коли це читаємо, починаємо менше румянітись за наших власних хрунів.

На щастя для Поляків — були між ними і такі — хоч нечисленні люди — що глибоко відчули нещастя своєї вітчини та промишляли над її відродженням.

Першим ділом в тому напрямі було основання **польських леґіонів** по стороні французької републики. Леґіони ті заслужили собі своєю посвятою і геройством у Наполеона те, що він оснував в 1807 році **„Князівство варшавське"**, а це, по погромі того імператора, дало підставу до оснування в 1815 році дуже обкроєного **„Королівства польського"**, що стояло через спільного пануючого монарха — в стислім союзі з Росією.

Була це знаменита підстава для дальшого будовання Польщі, але польська патріотична молодь у Варшаві в своїм патріотизмі перебрала мірку та, цілком не орієнтуючись у ситуації, вчинила в **1830 році** військовий бунт, знаний під назвою „повстання з 1830—1831 р."

Повстання те закінчилось погромом, знесенням „польського королівства" та прилученням його земель до Росії в такім характері, в якім були й інші російські губернії — з малими лише ріжницями.

Про те повстання читали Пп. читачі більшу статтю в календарі „Укр. Народного Союзу" на рік 1931.

Наслідком цього погрому була велика польська еміґрація — головно до Франції, котра й стала головним огнищем патріотичного польського руху.

І тут були Поляки розбиті на всілякі ґрупи, але кожда з них на свій спосіб старалася працювати над відбудованням Польщі. Звідси ішли також всілякі пляни нових повстань, як от в 1846 р. в Західній Галичині (здавлене з самого початку вирізанням двох тисяч шляхти власними селянами), і як в році 1848, поминувши вже менші, завше невдалі проби.

Найбільше пустило крови Полякам повстання з 1863—1864 року, котре однак принесло нехотячи велику користь Українцям через знесення польонізуючої унії в Холмщині і на Підляшу.

По тім великім опусті крови настала в Польщі загальна тишина, але під Прусами та в Галичині розпочалася велика **„праця органічна"**, котра зосібна підчас світової війни і при слідуючім по ній будованню нової Польщі виказала правдиве своє велике значіння. Але по повстанню з 1863—1864 років властиво доперва 21 літ пізніше розпочинається в російській займанщині новий польський революційний рух, однак уже на соціялістичнім тлі. Є то так званий **„пролетаріят"** закінчений рядом шибениць у варшавській цитаделі в січни 1885 року.

І взагалі дальший революційний рух Поляків в Росії опирається і при кінци тамтого та на початку теперішнього століття на еманципаційних змаганнях робітничих мас. Ті змагання стараються власне Пілсудський і його товариші використати для відбудови Польщі. Їх робота є обчислена на повалення царату, бо числять на це, що при тій нагоді і Польща воскресне.

І вони добре числили, хотяй і розвал царату та Австрії і погром третого займанщика, Німеччини, сталася серед таких обставин, яких вони в жаден спосіб не могли предвидіти. Та успіх Поляків підчас того великого історичного катаклізму полягав на тім, що вони уже перед тим цілі десятиліття працювали у відповіднім напрямі і в нутрі своєї власної суспільности і пропаґандистично між чужими, так, що навіть і такий Вилсон, десь за Атлянтицьким океаном, узнав за конечне відбудовання Польщі тай це домагання поставив яко **13-ту точку** своїх славних чотирнацятьох пунктків.

Успіхи Поляків на дипльоматичнім полі були і для них самих майже несподіванкою, але ставувши на сильну позицію, вони виїхали зараз зі своїми знаними зазіханнями на чужі: українські та білоруські землі. Концепція Польщі „од моржа до моржа" усе гуляла по польських головах. Коли їм повелось при помочи Франції побити галицьких Українців, а потім при помочи французьких офіцирів та наддніпрянської армії Петлюри розбити і большевиків, вони заключили цілком формальний союз з Францією (19 лютого 1921 р.), а незадовго потім заключили вони **мировий договір з большевиками,** що став справдішним **другим Андрусовом.**

Мир той заключено в **Ризі** 18 березня 1921 р., а то поміж польською републикою і совітськими соціялістичними републиками Росії та України.

Большевики признали іменно за відповідне виступати ще тоді з фікцією, що є чейже ще й українська—дарма, і тим держати в шаху Петлюру і його уряд, що перебував на терені Польщі.

А ще рік майже перед тим, бо 22 квітня 1920 р. заключили тіїж Поляки договір з Петлюрою, в котрім він між іншим зрікся Східної Галичини та обіцяв їм помагати своїм наддніпрянським військом. І допоміг, бо „цуд над Віслов" це у великій частині і його та його війська заслуга (ударили на большевиків з полудня), хоч про це сьогочасні історики польські і не згадують. Та не цілий рік пізніше Польща приступила до заключення нової андрусівської угоди і поділила Україну з Москалями наново, дарма, що по їх стороні виступав мальований заступник мальованої української „держави"!

Радянський договір з 18 березня 1921 р. складається з 26 артикулів і 5 залучників, з яких першого не оголошено, а задержано в тайні.

В 1-шім артикулі говориться, що між обома сторонами припиняється війна, а 2-гий звучить:

„Обі переговорюючі сторони згідно з принципом самовизначення народів признають самостійність України і Білоруси та згоджуються, що згідну границю Польщі з одної сторони, та Росії, Білоруси й України з другої сторони творить лінія..." Тут слідує подрібний спис сіл, річок та меж, ідучи від півночи (ріка Двина) до полудня по тій лінії, яка творить нині державний кордон поміж Польщею й Радянським Союзом.

На підставі цього трактату припали Польщі: ціла Волинь, Холмщина, Подляше і майже ціле Полісся — разом біля 140,000 квадратових кільометрів области заселеної Українцями, не вчисляючи ще й Галичини. Східну Галичину признано Польщі останнім реченням, що казало про границі: „...Дальше вздовж ріки Збруча до її устя у Дністер".

Над точним усталенням границь працювала пізніше осібна мішана комісія, а провідником польської частини був **Леон Васілевський,** звісний знавець українських справ, знаний з історії пепесівської партії.

Згоджуючись на границю ріки Збруча, російські й українські большевики відмовлялися тимсамим від вичікування на рішення правно-державної ролі Східної Галичини державами Антанти, лише згори годилися на її приналежність до Польщі.

Той ризький договір став отже одною з найголовніших підстав для пізнішого міжнародного признання Східної Галичини Польщі рішенням Ради Амбасадорів з 15 березня 1923 р. в Парижі.

Договір у Ризі зліквідував очевидно і договір Петлюри з Польщею, заключений у Варшаві 22 квітня 1920 р. і мабуть що власне на підставі цього **1-го** залучника, про котрий ми вже повище згадували — мусів Петлюра лишити Польщу. Він перенісся до Парижа, де його постигла рука большевика рівно десять днів по насильнім перевороті Пілсудського й обняттю ним влади в Польщі*).

Дуже інтересний є 5-тий артикул ризького договору, котрий звучить:

„Обі договорюючі сторони запевнюють собі взаїмно повне пошанування державної суверенности і стримування себе від якогонебудь вмішування до внутрішних справ другої сторони, зокрема від аґітації, пропаґанди всякого роду інтервенції або їх підтримки.

„Обі договорюючі сторони зобовязуються не творити і не підтримувати орґанізацій, які мають на цілі збройну боротьбу з другою договорюючою стороною, або які роблять замах на її територяльну цілість, чи приготовляють скинути її державний або суспільний устрій насильним шляхом, а також орґанізацій, які приписують собі ролю уряду другої сторони, або частини її території.

„Тому сторони зобовязуються не давати дозволу на перебування на своїй території таких орґанізацій, їх урядових представництв і інших органів, забороняти військове вербування та вивіз на свою територію і перевіз через свою територію збройних сил, муніції і всякого роду воєнного приладдя, призначеного для тих орґанізацій".

Та — як казав один визначний політик ще з 18-го віку: „договори є на те, щоби їх ломити".

Знаємо добре, що большевики власне по заключенню цього договору тай до нинішнього дня ведуть шалену комуністичну аґітацію на польських державних землях і явно і під маскою всіляких сельробів, піпістів та інших спеціяльно закладаних партій і партійок.

З Польщі знову вирушила була на Велику Україну повстанська ґрупа, котру — майже усю забрали були большевики в полон (359 людей) та розстріляли під Базаром машиновими крісами.

Кажуть зрештою, що та ціла виправа була зручно заінсценізованою большевицькою провокацією, щоби виловити головних петлюрівських провідників.

Плян той не удався настільки, що власне провідники виратувалися щасливо з погрому, а большевики вимордували лише Богу духа винних наївних повстанців.

*) Большевики боялись іменно, що Петлюра знову рушить з Пілсудським на Київ.

Юрій Горовенко.

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(22)

Татарин вийшов, і увійшов ... отаман опришків, якого купецька валка була полонила і випустила на волю. Поклонився беєви, привитався зі знакомими і зачав, звернувшися до бея:

— Як треба буде, то пізніше розкажу докладно все те, що треба. Тепер скажу коротко. Твої гості вже знають, що я був отаманом опришків. Нас є ще шестеро. Опришківство вже нам остогидло і ми рішилися пристати до якої орди. Ми пішли впрошуватися до найближчого улуса, на який попали, себто до улуса Булая. Там один мій товариш підслухав, що Булай ладить наскок на товариство, яке мабуть буде вертатися з дуже гарною дівчиною, бранкою небіжчика Аділя.

— Я вгадав, що то донька одного з тих, що мені дарували життя. Я рішився перестерегти його. Булай пішов мені на руку, бо вислав мене на провіди, чи від Єланчика не йде в сторону його улуса яке товариство. Мої товариші лишилися у Булая. Вони вже мають мій приказ, щоби в потребі помагати батькови дівчини.

— Як ти не лукавиш, — бей сказав — то приходиш в саму пору.

— Я вже сказав моїм товаришам, що мабуть не зараз до них вернуся, бо може аж тоді, коли той батько з донькою вже буде безпечний і коли покажеться, що я не на те пішов, щоби його втягнути в засідку. Я тут лишуся як заложник.

— Добре! — промовив бей. — Лишишся у нас. — Як покажеться, що ти не обманюєш нас, то тебе і твоїх товаришів приймемо до орди.

— І я покажу, що вмію бути вдячний, — додав Ярнович.

На другий день досвіта з улуса виїхала сотня Татар. Половина сотні попереду, половина позаду, в середині Ярнович з донькою і товаришами. Отаманом сотні був Азібаба, котрий вернувся був саме тої днини, коли радила рада старшин. В полудне прийшли над потік, що плив глибоко, між стрімкими берегами. Пів милі за потоком був улус Булая, який рада старшин приказала була перенести на інше місце. Що Булай приказу не виконав, свідчило не лиш оповідання татарського опришка, але й те, що на містку через потік стояла варта.

— Ви чиї? — спитав Азібаба, приступаючи до варти. — Гадаю, що ви не Булая люди, бо він мабуть вже виконав приказ бея і відси відійшов.

— Ми також не Булая люди, — відповів один вартовий. — Ми нічиї. Вчера наш отаман пішов до Маберекбея...

— Він там лишився заложником, — сказав Азібаба.

— Коли так, то ми вже спільники проти Булая.

— Маєте від свого отамана прикази на випадок, коли би він не вернувся до вас?

— Маємо. Маємо приказ помагати батькови дівчини і всім його товаришам. Зараз на вступі мусимо перестерегти вас, що Булай хоче ваше товариство розділити. Хоче дівчину з її батьком дати до окремого шатра, їх товаришів до окремого, і до окремих конвоїв. Та він не гадав, що бей дасть аж цілу сотню. Він ґадав, що конвоювати буде не більше, як який десяток Татар. Що він зробить, як побачить цілу сотню, не знаю.

— Я гадаю здурити його, — сказав Азібаба. — Скажу йому, що сотню бей вислав тільки на те, щоби подивитися, чи його улус вже відійшов відси. Додам, що Ярновича буде далі конвоювати тільки десять хлопців. Надіюся, що по такій брехни Булай пропустить нас доброхіть в тій надії, що Ярновича з таким слабим конвоєм буде міг перейняти і взяти десь далі відси.

— Булай мабуть дивується, що нашого отамана ще доси нема назад. Щоби не пронюхав зради, ви скажіть йому, що ваші спіймали і в улусі задержали звісного отамана опришків.

— Добре, скажу.

— Тепер ми відси відійдемо сказати Булаєви, що ви надійшли і ми перед такою силою мусіли вступитися.

Обсада містка відійшла. За нею ступала поволи сотня з товариством Ярновича. Перед самим улусом дожидав їх Булай тільки з кількома Татарами. Коли Азібаба підійшов до нього, Булай спитав:

— Чому ти знехтував старий звичай? Чи то може новий бей став заводити нові звичаї?

— Який звичай? — спитав Азібаба.

— Звичай такий, що як військо сусіда йде до мене, то вперед висилає посла з запитом, чи вільно.

— Військо сусіда цілком не ішло до тебе, бо бей гадав, що ти виконуєш прикази твоєї орди, і що тебе тут вже цілком нема. Мене бей вислав подивитися, як се місце виглядає по твоїм відході. Також приказав мені прогнати відси кождого, хто без дозволу бея сидів би тут. Я тут лишуся аж до твого відходу. Тільки десять хлопців дам Ярновичеви, щоби провів його аж до устя Калміуса.

— Я вже завтра хотів відійти відси. І відійду. Шляхтичеви і його доньці відступаю моє шатро. Сам переночую в гаремі.

— Ярнович не схоче, бо має своє власне шатро.

Булай ще довго запрошував і припрошував, бо хотів ціле товариство і конвой розсипати по шатрах свого улуса, щоби вони в ночи не були вкупі. Попереджені опришками, і знаючи, які є наміри Булая, не далися взяти на сей підступ. Поза шатрами улуса порозкладали свої власні шатра, розставили варту і полягали спати. Їм ані в гадці було, що саме коли вони сплять, цілий улус Булая з горячковим поспіхом виряджається в дорогу. Худобу чабани вигнали з пасовиск і гнали долі Єланчиком, ще заки беєві Татари порозгортали і поставили свої шатра. В годину після того, як вони полягали спати, відійшли вози з усім движимим майном улуса, з бабами, дітьми і старцями. Опівночи військо Булая стояло готове до походу. Жмінку опришків Булай держав коло себе. Він уживав їх тоді, коли на випадок невдачі треба йому було свій гріх перекинути на кого іншого. Так вислав був на провіди отамана опришків, так тих також опришків поставив був на місточку через потік. Тепер сказав одному з них:

— Іди і подивися, чи в таборі тих собак спокій, і де стоять вартові.

Опришок пішов і першому вартовому в таборі Азібаби розказав, що в улусі сталося і що Булай стоїть зі своїм військом на місци, де був улус. Що Булай загадує, годі вгадати. Не виключене, що хоче наскочити на табор, щоби вхопити дівчину.

Опришок відійшов, вартовий пішов розбудити свого отамана. Азібаба встав і, вислухавши все те, що вартовий переповів йому, приказав розбудити сотню і під табор привести всі коні.

(Конець буде)

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Кождий сотик, кождий даток
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішніх її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Перед Українським Днем.

В неділю, 18-го вересня, в Филаделфії заходами Організації Державного Визволення України має відбутися „Український День". Крім завдання матеріяльного, такий день має ідейне обгрунтовання, про котре треба сказати кілька слів, щоб кождий розумів, чому уряджується Український День.

Протягом року ми уряджуємо кілька концертів з промовами, щоби в той чи інший спосіб пригадати собі дещо історично великого з життя нашого народу. Безумовно такі дні, як 22 січня, коли то було проголошено злуку Галицької України з Великою Україною, або як 10—11 березня, коли народився й помер найбільший громадянин відродженої України, Т. Г. Шевченко, або як 3 вересня, коли помер найзнаменитіший державний провідник українського народу, гетьман Іван Мазепа, або як 1 листопада, коли то українська влада після 531-річної перерви стала знову суверенним господарем в Галичині, — то все є українські дні. Пригадуючи собі головні точки з книги нашого „буття", ми сміливо починаємо дивитися в нашу будучність, бо день 22 січня нам каже про непохитну волю української нації до Соборної Держави України; бо Шевченко, як пророк, показує нам шлях до тої державности; бо гетьман Іван Мазепа являє нам незрівняний приклад геройного одушевлення тою ідеєю вільної України, у котрого нам треба повчитися, як боротися за своє право й волю; бо день 1 листопада, нарешті, доказує нам, що й ми можемо осягнути незалежність, коли невеличка група геройської Галицької Армії її осягнула. Такі дні є ніби окремі сторінки з нашої історії.

Крім історії кожен нарід має сучасність і жиє тими питаннями, які перед ним ставить життя „сьогодня". Сьогодня для нас найголовніше, щоби ми самі знали й усім іншим націям показали, що ми є окрема нація, котра уже дорівнює іншим націям своєю культурою. Отже коли ми уряджуємо Український День, то тимсамим хочемо показати, що нас ніхто не сміє називати ані „малоросами", ані „малолляками" чи як ще інакше. Москалі всюди по Америці улаштовують „День русской культури", де нашіж таки „головотяпи-веремчукі" (як люблять нас називати Москалі, коли „хахла" поблизу нема) „пают і іграют русскія песні", як от: „Реве та стогне Дніпр широкий", „Щедрик", „Коломийка", „Ой, лопнув обруч" і так далі без кінця, бо нема дійсно кінця української народньої творчости та ще московському нахабству.

Український День мусить бути днем радісного народнього попису своєю талановитістю й орігінальністю. Сподіваємося, що прибудуть на це свято околичні хори з Вілмінгтон, Трентон, Честер, а також наші Филаделфійці. Контест хорів лише додасть більше заохоти співакам до співу, але коли всі ті хори злучаться в один для співу тих пісень, що умовлені межи ними, то можна сподіватися, що то буде неабияка величня краса. Про танки учнів Авраменка можна сказати теж саме. Вправи діточі з Рідної Школи й співи їх доповнять програму写 дня.

Вправи діточі з Рідної Школи й співи їх доповнять програму пописів. Хто хоче сам танцювати, то мусить то робити до офіціяльної програми дня (похід, промови, концерт і т. д.). Сподіваємося бачити на тому поході й на танцях яких 5—6 тисяч присутних. Отже, „до побачення" на Українськім Дні в Филаделфії!

П. Лісовик.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член Тов. Запорозька Січ, відділ 367 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50, котрі стали мені помічю в моїй слабости. Дальше взиваю ввесь український загал стати в ряди і вписатись до У. Н. Союза, бо в У. Н. Союзі кождий знайде правдиву поміч. Желаю, щоб У. Н. Союз стократно зріс в членах і в маєтку.

Антін Бабій,
член від. 367 У. Н. Союза
в Рочестер, Н. Й.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТАМ ЗГОДА, ТУТ ПРОТЕСТИ.

Воно справді аж дивно виглядає, що недавно Радянський Союз помирився з Польщею в Москві, а тут в Джерзи Ситі 10 серпня місцеві хвостики з СУРО скликали нібито протест проти Польщі.

По правді кажучи, це був просто глум з нещасних наших братів, українських селян, як проти польського гнету стали протестувати агенти тих, що там в Европі роблять з Польщею угоду.

Не дивниця, що такий протест зібрав не вважаючи на крикливі заклики всього двадцять учасників. Не дивниця, бо хто там буде цікавий слухати ораторів, що вже одинадцять років Пілсудському ребра ломлять, а ще не поломали? Хто буде слухати протестів проти польського гноблення українського народа, коли рівночасно кланяється Москві, що не гірше Польщі катує, стріляє й вішає Українців без перестанку? Хто буде слухати протестів проти диктатора в Варшаві, коли другому, не меншому, диктаторови в Москві, бється поклони як божкови? Хто буде протестувати проти душення українського слова під Польщею з тими, що не мають нічого проти нищення української преси й свобідної української думки під московською кормигою? Хто буде протестувати проти господарської нездарности польського уряду з тими, що хвалять большевицький уряд, під котрого владою український селянин голодує на родючому чорноземі?

Українські робітники підуть протестувати проти польських насильств, але не з вовками в овечій шкірі, яким у голові Москва й Варшава, а не Київ і Львів.

Т. Кіцула.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 349, повідомляє, що мітінг відбудеться в неділю, 11 вересня, в гали набожинського. Кождий член має бути на мітінгу. — В. Возьний, предс.; Д. Фидина, кас. Н. Лісний, секр.

КІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 344, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 11 вересня, в годині 11.30 перед полуднем, в гали У. Н. Дому. Взивається довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Н. Задерецький, предс.; О. Запотчний, рек. секр.

Анрі Башелен.

БЛИЗНЮКИ.

— Сьогодні вечером я піду з Марійкою! — сказав Петрусь.

— Ні, — відповів Івась, — я піду з нею.

— Рад би я бачити це! — сказав Петрусь.

— Побачиш! — відрубав Івась.

Петрусь і Івась, це 12-літні хлопці, близнюки, що родилися один від одного з ріжницею одної години. Вони до себе такі подібні, що навіть батьки помиляються часом щодо їх ідентичности. І колиб не те, що самі дбають про те, щоби реклямувати свою індивідуальність, моглиб батькові та ненці спричинити багато клопоту. Зате чужі навіть не стараються розпізнавати їх. Петрусь і Івась, Івась і Петрусь — кличуть їх, як попало. А коли хто вгадає, то сам тим перший здивується.

Батьки їх жиють у невеличкому селі, що має кільканадцять домів. Обі хлопці ходять до школи в доволі далекому містечку. Там лишаються ввесь день, а щойно вечером вертаються додому.

Маруся жиє в тім самім селі й також ходить до школи.

— Ти вже вчора вертався з нею! — сказав Івась.

— То що з того! Я знаю лише, що піде зі мною, а з ніким іншим.

— Ще покажеться. Та чого малаб йти з тобою?

— Передовсім тому — відповів Петрусь — бо вона лише мене любить.

— О, ні, — запротестував Івась, — навпаки, вона мене любить.

— А я тобі кажу, що мене — настоював Петрусь. — Таки мене, а не тебе — говорив таксамо вперто Івась.

Була це лише діточа любов, та суперництво тих будучих мущин було немение пристрасне, як це буває в дорослих.

Було це одного осінного дня, недовго після вакацій. Хлопці ще добре тямили ці дні волі, коли то в рідному селі свобідні та веселі бігали з Марусею по полях і лісах, збирали цвіти та суниці.

Суперечка ця йшла підчас великої перерви. Діти сиділи на шкільному подвірі, їли друге снідання, яке дістали з дому. Потім затихли та стали їсти дальше, бо знали, що шкода заздалегідь сперечатися. Вже за кілька годин покажеться, чия правда.

Після науки дітвора розійшлася. Поспішали додому, заки смерклося. Петрусь і Івась мали майже милю дороги. Маруся ждала на них як звичайно, чемна, спокійна й гарненька, в білому чіпчику та синій, вовняній мантильці.

Поки йшли вулицями містечка, нічого не згадували про справу, яка їх цікавила, бо не були самі. Інші хлопці та дівчатка йшли гуртками, що меншали відповідно до того, як діти наближалися до своїх хат. Коли скінчилися останні хати, Маруся, Петрусь і Івась відділилися від інших дітей ще заки дійшли до ліска, що перетинав гостинець.

Годі сказати, що то було щось виімкове, що Петрусь любив Марусю. Вони вважали себе залюбленими, бо йшли за якимсь несвідомим інстинктом, а може ще більше тому, що хотіли наслідувати тих двадцятьлітніх хлопців, із яких кожен мав свою дівчину, а бодай старається, щоби всі думали, що має її.

— Марусю — сказав Петрусь — ти підеш зі мною. Він хай іде собі сам.

— Ні! — озвався Івась. Сьогодні підеш зі мною.

При цьому оба схопили її за руки.

— Та що з вами? — спитала переляканa. — Чи ви з глузду зсунулися?

Здивувалася ця бідна Маруся, що така молоденька стала предметом боротьби тих двох когутиків. Чогож це вони хотять від неї? Досі між ними не було нічого більше, лише спільні забави, прогулки. Сідали всі трое серед левади або в ліску, оповідали собі казочки. А тепер чого вони хочуть? Найгірше було, що ні цей ні той не хотів випустити її з рук і оба тягнули її кожен у свій бік.

— Таж мене це болить! — скрикнула дівчинка, вириваючися.

— То він тягне тебе! — скрикнув Петрусь.

— Ні, це він! — сказав Івась. — Ходи зі мною, Марусю. Сьогодні на мене черга!

— На тебе черга? — спитала дівчинка здивовано. — Яка черга, навіщо?

— Моя черга, щоби я був із тобою.

— Ні! — заперечив Петрусь. — Це моя черга.

Щож ви вчинили би на місці бідної Марусі? Чи пробували ви перехилитися на бік одного зі шкодою для другого? Маруся ще не подумала.

— Передовсім — відповіла — не розумію зовсім, чого ви хочете. Та пустіть мене зараз, ні, то копатиму вас саботами (деревляними черевиками).

На цю погрозу пустили її руки та йшли дальше з нею. Тоді вона сказала переконуючо:

— Ми собі сусіди. Знаємося вже так довго. Я люблю вас обох однаково.

— Це не в цьому річ! — відповів Петрусь. — Мені залежить на тім, щоби ти сказала, що лише мене любиш!

— Це неправда! — запротестував Івась. — Ти любиш мене, а не його!

— Я направду не вміла би сказати, — відповіла — котрого з вас люблю, бо ніколи не знаю, котрий з вас Петрусь, а котрий Івась.

— Таж це не тяжко розріжнити! — відізвалися оба нараз.

— Може бути — згодилася Маруся, — всеж я волю вас обох, ніж одного.

— Ти дурненька! — скрикнули оба нараз схвильовані. І однаково обиджені та люті на неї і на себе, побігли вперед, полишаючи Марусю саму серед дороги.

Вже ніч западала, до ліска було недалеко. Маруся зжахнулася, хотіла здогонити хлопців. Та вони бігли скоренько. Вкінці вдалося їй здогонити Петруся.

— Не лишай мене самої серед дороги! — сказала благально. — Таж знаєш, що я боюся. Можуть мене напасти злодії або вовки.

— А скажи, кого любиш: мене чи його? — спитав Петрусь.

— Алеж, самособою, що тебе! Лише тебе, Івасю, — відповіла дівчинка.

ВІДОЗВА

До Земляків з Тенетиськ, пов. Рава Руська, Західна Україна.

Дорогі Браття і Сестри!

Через Вп. п. Йосифа і паню Віру Давиденків пересилаємо отсе прохання:

Читальня „Просвіти" в Тенетиськах, пов. Рава Руська, в Східній Галичині, ще ніколи не витягала своєї руки по милостиню.

Тяжкими трудами і працею здобули ми площу, на якій збудували ми мурований дім читальні „Просвіти" — твердиню нашого національного життя, кузню в якій куємо кращу долю для українського народу й виховуємо борців за найвищі ідеали нації.

Аж тут горе! Всі можливі засоби вичерпалися, і не стало нас на викінчення й покриття дому „Просвіти". Ми станули в половині дороги, а обставини зложилися для нас так несприятливо, що без посторонньої помочі не можемо докінчити зачатого діла.

В таких то незавидних обставинах і в такій наглій і пекучій потребі, ми рішилися до Вас, браття і сестри, витягнути свою руку по милостиню.

Дорогі браття і сестри!

Зрозуміте наше тяжке положення, нашу велику потребу й дайте хочби найдрібнішу жертву на докінчення дому „Просвіти".

Дайте доказ, дорогі браття і сестри, що Ви дорожите народньою працею й народніми надбаннями.

Поможіть Вашими жертвами докінчити скарбницю нашого духового життя, яка тут в нинішних часах є одиноким чинником нашої культури й провідником у змаганнях нашого народу.

В надії, що Ви дорогі браття і сестри зрозумієте високу ціль нашого діла, просимо всіх, до кого дійде наша просьба, жертвувати хочби кілька центів на цю ціль.

При збірках на нашу ціль, просимо ласкаво точно списати всіх жертводавців, їх жертви, імена й назвиська, докладні їх адреси в Америці і їх адреси зі старого краю. Імена запишемо в „Памятній Книзі" нашого товариства й оголосимо в краєвій пресі.

Крім того кожного року, в дні „Свята Просвіти", будуть відчитані імена й назвиська всіх жертводавців з виказанням їх жертв і місцями їх замешкання і то як в Америці так і в старім краю.

Шлемо щирий братерський привіт з рідного краю.

Жертви можна слати до краю через Обеднання, або прямо до читальні.

Тенетиська, 16 серпня 1932.

За Виділ читальні „Просвіти" в Тенетиськах:

Олекса Сень, голова;

Гринь Головко, скарбник.

Повернувшись тепер з краю і надсилаючи це прохання читальні „Просвіти" в Тенетиськах до „Свободи" і до інших наших часописів в Америці, ми як очевидці, зі свого боку додаємо трохи інформацій про той тяжкий стан, який тепер панує в краю, а зокрема в Тенетиськах. Скрізь безробіття, нема де гроша заробити. Збіже продається за пів-дурно. Худоба дешева, а пасовисько дороге. В краю наступила велика кріза, а ратунку нізвідки.

Читальня не має даху і цеї осени дощі зосім розвалять її.

Ми дали в Тенетиськах два концерти, але ті 100 зол., що за них дістала читальня — є краплею в морі. Дорогих тікетів там не можна було робити. В скорому часі, ми дамо концерт на цю справу тут в Америці, а тимчасом треба негайно приступити до пожертв на читальню.

Дайте, хто що може, і всі вкупі разом допоможемо цій важній справі. Інші інформації про край Ви перечитаєте в „Свободі".

Дня 1 вересня, ми розпочали збірку пожертв на читальню в Тенетиськах серед наших краянів в Ню Йорку і Віра **Барчаківна**, що походить з Потоків, як уповажнена на цю збірку буде скарбником, доки не закінчиться збірка.

Гроші з наших можливих концертів будуть прилучені до купи і разом вислані до читальні Просвіти в Тенетиськах, про що буде оголошено в „Свободі".

Всі пожертви просимо надсилати на адресу:

Mrs. Mary Sally,

Для В. Барчанівної.

2083 Creston Ave., Bronx, N. Y.

Віра Барчанівна,

Йосиф Давиденко.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КОГУС, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Комітет свята Ю. Вашингтона, яке відбулось дня 21 серпня в Когус, Н. Й., а в якім взяли участь Українці з цілої околиці, подає, що осталося $30.42 як чистий дохід зі свята, які окружний комітет, до котрого входили представники з громад Трой, Водервліт і Когус — ухвалив вислати на визвольну боротьбу.

Крім того зложили: В. С. $4, Н. Н. $4 і Н. Н. $2.

Разом вислано до „Обеднання" $40.42.

Д. З.

—o—

ШИКАГО ІЛЛ.

З пікніку на Рідний Край.

Союз Українок, від. 36 на Савт Сайд Шикаго, влаштував пікнік, на котрім розпродано українських відзнак на $10, які переслано до Обеднання з призначенням по $5 на Рідну Школу і боєву акцію в старім краю.

Крім того громадянка М. Гежовська спродала примірники „Сурми" на 50 центів, а 50 центів додала й призначила $1 на боєву акцію. Разом вислано $11.

Секретарка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗІ СПОРТУ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Український Атлетичний Клюб з 23 і Бравн улиці возьме участь у бейзболових змаганнях з Феймавнт Католицьким Клюбом. Змагання будуть за першенство, а відбудуться в парку при 24 і Феймавнт улиці в днях: субота 10 вересня і неділя 11 вересня, в годині 3.30 пополудні, а потм знову в суботу і неділю, в днях 17 і 18 вересня.

Обидва клюби грали в тім парку ціле літо. Згадані клюби є найсильніші в бейзболовій грі. Тепер на жадання публики обидва клюби гратимуть 5 разів, а котрий виграє 3 рази, цей матиме першенство.

Ті клюби ще ніколи не грали проти себе. Филаделфійські Українці повинні заінтересуватись отсими змаганнями наших хлопців і прийти численно на ті змагання та попертити їх морально й матеріяльно.

В грі виступатимуть слідуючі:

UKRAINIAN ATHLETIC CLUB:

J. Spewak	SS
M. Romanyshyn	C
J. Dubyk	2B
F. Meigio	3B
J. Juzwiak	1B
J. Chaykowsky	LF
A. Hnyda	CF
M. Melnychuk	RF
W. Lucko	P.

FAIRMOUNT CATOLIC CLUB:

Blair	C
Dewbrey	2B
Pangehello	SS
T. Rapone	LF
Cassidy	1B
Faisi	3B
Franks	CF
L. Rapone	RF
Barnes	P.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(47)

Copyright, 1932, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

В одній зі слабо освітлених кімнат Тарзан наткнувся на сплячого Вольґані. Тарзан підійшов так тихо, що сплячий навіть не ворухнувся. Тарзан пішов далі та крутими сходами дістався на вищий поверх. Тут був круг дверей — усі замкнені. Перед кождими дверми горіла проста лямпочка: плоска золота мисочка, повна лою, в якому плавав гніт. Як він отворив перші двері, вони скрипнули. Це був перший звук, який він спричинив, відколи почав свої розшукування.

Він наслухував хвилину уважно, потім поліз по трубі драбині у великий покій, що був під копулистим дахом вежі. Тарзан станув при вході й напружив очи, щоби бачити в пітьмі. Він стояв тихо, наче статуя. В тій хвилі йому здавалося, що щось посунулося за ним тихо, як тінь. Тарзан обернувся на пятах і побачив темну постать людини, стоячу в дверях проти входу.

—o—

Еспанцеви Естебанови не все велося як слід. Чим далі він ішов зі штабами золота, тим більше став підозрівати, що Вазирі почали сумніватися, що він не є правдивий Тарзан. Вони переходили через досить густі джунглі. Нагло на них напав носоріг. На здивування Вазирів, „Тарзан" кинувся втікати до найближчого дерева, посковзнувся й упав. Увагу носорога Бута відвернули крики Вазирів, і Буто звернувся з дороги й пігнав у гущавину.

—o—

Як Еспанець встав, він побачив вираз милосердя й здивування на лицях чорних велеканів. Він пізнав, що зробив помилку й вхопився за одиноку вимівку, яка йому прийшла на думку. „Ох, моя голова", застогнав він, держачися руками за виски. „А ми думали, що в тебе ослабло серце", сказав Усула з тоном погорди в голосі. Естебан не відповів нічого, й вони мовчки пішли в дальшу дорогу.

—o—